

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник голови Приймальної комісії
проректор з науково-педагогічної роботи
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
Олександр ГОЛОВКО
« _____ » _____ 2025 року

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Ступінь вищої освіти: доктор філософії (PhD)
Галузь знань: А Освіта
Спеціальності: А1 Освітні науки; А5 Професійна освіта
Освітньо-наукові програми: «Освітні, педагогічні науки»;
«Професійна освіта (Цифрові технології)»
Вимоги до рівня освіти абітурієнтів,
які можуть розпочати навчання: ступінь магістра (ОКР спеціаліста)

Харків – 2025

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно з Правилами прийому до аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна абітурієнтам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж указаної в дипломі магістра (спеціаліста), рішенням Приймальної комісії університету призначається додатковий іспит із спеціальності. Це вступне випробування проводиться предметною комісією зі спеціальності за затвердженим розкладом. Результати додаткового іспиту зі спеціальності оцінюються за шкалою «зараховано»/«незараховано». Вступники, які отримали за цей іспит оцінку «незадовільно», до участі в наступних вступних випробуваннях та в конкурсному відборі не допускаються.

Метою додаткового іспиту зі спеціальності є виявлення рівня володіння абітурієнтами досягненнями світової цивілізації в галузі педагогічної науки, знаннями про надбання української педагогічної думки та шкільної практики, багатовікові педагогічні традиції українського народу; розуміння вступниками генези педагогічних категорій, володіння основами теорії навчання та виховання, сучасними педагогічними технологіями та методами науково-педагогічних досліджень.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДОДАТКОВОГО ІСПИТУ

1. Основні нормативні документи в галузі освіти.
2. Педагогіка як наука, її предмет, основні завдання.
3. Основні категорії педагогіки.
4. Фактори розвитку особистості.
5. Методологія та методи педагогічного дослідження.
6. Етапи педагогічного дослідження.
7. Дидактика. Основні категорії дидактики.
8. Актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі.
9. Зв'язок дидактики з конкретними методиками.
10. Основні функції навчання.
11. Закономірності та принципи навчання.
12. Загальна характеристика змісту освіти.
13. Стандарти та нормативні документи, що відображають зміст освіти.
14. Характеристика навчальних планів, програм, підручників, посібників.
15. Форми організації навчання.
16. Методи та прийоми навчання.
17. Порівняльна характеристика догматичного, пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання.
18. Поняття технології навчання.
19. Інноваційні навчальні технології.
20. Компетентнісний підхід в освіті.
21. Сутність та види контролю в освітньому процесі.
22. Тестова перевірка знань здобувачів освіти.
23. Якість освіти, шляхи її підвищення.
24. Виховання як педагогічна категорія. Мета, завдання і структура процесу виховання.

25. Принципи виховання.
26. Зміст процесу виховання.
27. Методи виховання, їх класифікація.
28. Основні напрями та форми виховної роботи.
29. Українська народна педагогіка про виховання дітей і молоді.
30. Учнівське та студентське самоврядування.
31. Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогіки в Україні в контексті євроінтеграції.
32. Суть, мета та завдання порівняльної педагогіки.
33. Провідні напрями реформування систем освіти в різних країнах.
34. Особливості управління сучасним закладом освіти як системою.
35. Вимоги до ділової комунікації педагога зі здобувачами освіти.
36. Організація самоосвіти педагога.
37. Управління пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти.
38. Організація освітнього процесу на основі студентоцентрованого підходу.
39. Організація самостійної роботи здобувача освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчо-нормативні документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/463-20#Text>.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>.
5. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>.
6. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/KONTSEPTSIYA-ROZVYTKUGROMADYANSKOYI-OSVITY-V-UKRAYINI.pdf>.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>.

Навчальні посібники, методичні рекомендації

8. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017.
9. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

10. Горохівська Т. М. Історія педагогіки: практичні аспекти: навч. посіб. Дрогобич: Посвіт, 2022.
11. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник / упоряд. Воронникова І. П. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020.
12. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки: навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. URL: https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2111/1/np_istoria_pedagogiky.pdf.
13. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник для студентів вищих навч. закладів. 3-е вид. Київ: Видавництво Ліра-К., 2016.
14. Історія зарубіжної педагогіки: конспект лекцій / упоряд.: Л. В. Маляр, М. І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/33216>.
15. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання. Харків, 2002.
16. Мармаза О. І. Інноваційний менеджмент. Х.: ТОВ «Планета-принт», 2016.
17. Маценко, Л. М. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ: ЦП «Компринт», 2019.
18. Косенко Д. Новий освітній простір (мотивуючий простір): інформаційний посібник. Київ, 2019.
19. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації. Київ, 2020.
20. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. / І. П. Аносов, М. В. Елькін, М. М. Головкова, А. А. Коробченко. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015.
21. Основи ораторського мистецтва: навч. посіб. / Серета Н. В., Квасник О. В. Харків: НТУ «ХПІ», 2020.
22. Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В. Е. Луначека, Н. О. Ткачової; кол. авт. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024.
23. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика: монографія / [О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.]; за ред. О. А. Кучерук. Київ: КНТ, 2016.
24. Порівняльна педагогіка: конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд. Є. Л. Скворчевська. Харків: ДБТУ, 2022.
25. Сбруєва, А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021.
26. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум, 2006.
27. Управління школою в час кризи: методичні рекомендації. ГО «Про.Світ», 2021.
28. Хмельницька О. С. Педагогіка. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2021.

29. Швай Р. І. Методика викладання у загальноосвітньому навчальному закладі: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018.

30. Швай Р. І. Педагогіка творчості: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.

31. Шевчук Г. Й. Професійна педагогіка: навч. посіб. Львів: Сполом, 2022.

Критерії оцінювання

Результати додаткового іспиту оцінюються за 200-бальною шкалою.

№	Критерії оцінки	Кількість балів
1.	Вступник продемонстрував глибокі теоретичні знання програмного матеріалу та відповідні вміння. Надав повні та обґрунтовані відповіді на запитання.	175 – 200
2.	Вступник продемонстрував ґрунтовне знання основних питань програмного матеріалу та відповідні вміння. Припустився окремих неточностей та неprinципових помилок у відповідях.	145 – 174
3.	Вступник продемонстрував знання лише ключових питань програмного матеріалу, недостатньо правильне формулювання основних понять. Припустився неprinципових помилок у відповідях.	125 – 144
4.	Вступник продемонстрував неповні знання основних питань, недостатньою мірою розбирається в програмному матеріалі, недостатньо правильні формулювання. Припустився суттєвих помилок у відповідях.	100 – 124
5.	Вступник показав незнання ключових питань програмного матеріалу. Припустився багатьох prinципових помилок у відповідях.	менше 100 балів

Вступники, які набрали за шкалою 100-200 менше ніж 100 балів, отримують незадовільну оцінку та не допускаються до участі в конкурсному відборі.

Голова предметної комісії

Лідія КАЙДАЛОВА

Затверджено на засіданні Приймальної комісії
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Протокол № 2 від 20 березня 2025 року

Відповідальний секретар
Приймальної комісії

Ганна ЗУБЕНКО